

ANALÝZA ZADLUŽENOSTI DOMÁCNOSTÍ

ANALYSIS OF CZECH HOUSEHOLD INDEBTEDNESS

Liběna Černohorská, Veronika Linhartová

***Abstract:** Debts are currently troubling many households. They often try to solve it by obtaining another loan, which unfortunately doesn't solve their problem. Household indebtedness is continuously growing and households aren't able to create their own savings. This paper focuses on the development of Czech household indebtedness, its current status and anticipated future development. This topic will be analysed not just in general point of view, but also in terms of income and age.*

***Keywords:** Indebtedness, Household, Bank Loans, Bank Deposits, Savings.*

***JEL Classification:** D10, D13, D14, G21.*

Úvod

Trendem posledních let je stále rostoucí zadluženost českých domácností. Přestože tempo růstu objemu úvěrů poskytnutých domácnostem v současné době nedosahuje tak vysokých hodnot, jako tomu bylo v předchozích letech, zadlužování domácností každoročně narůstá a objem úvěrů jen od bankovních institucí v loňském roce poprvé překonal dlouho očekávanou hranici jednoho bilionu korun.

Pro většinu lidí je možnost relativně rychle a snadno získat velký obnos peněz lákadlem, kterému často podlehnou. Zažádat si o půjčku je dnes velmi jednoduché. Nejdůležitější podmínkou bývá dostatečná bonita klienta, tedy schopnost úvěr splácet. Splátky je možné rozložit do delšího časového období tak, aby domácnost příliš nezatežovaly. Právě snadná dostupnost a široký výběr úvěrových produktů vytvořených téměř „na míru“ každému klientovi však způsobuje, že se lidé nechají zlákat k sepsání úvěrové smlouvy, díky které sice získají finanční obnos v potřebné výši a v krátké době, která se však později ukáže být nevýhodná. Pozdější neschopnost splácet celá řada lidí řeší další půjčkou. V mnoha případech již nedosáhnou na úvěr poskytnutý seriózní bankovní institucí a přistoupí na půjčku od nebankovních subjektů či fyzických osob. V takovém případě však roční procentní sazba nákladů bývá zpravidla vyšší než u bank. Půjčka se tedy prodraží a takový krok nemá za následek vyřešení finančních problémů, jak dlužník čekal, ale spíše prohloubí díru v rodinném rozpočtu.

Cílem tohoto příspěvku je poskytnout komplexní údaje o vývoji zadlužování domácností, zejména v uplynulém desetiletí. Provedená analýza bude zaměřena nejen na příčiny zadlužování, jeho minulý a očekávaný vývoj, ale bude zkoumat zadluženost domácností i z hlediska výše jejich příjmů a věkové struktury. Zároveň bude provedena predikce vývoje úvěrů a vkladů domácností v letech 2011 a 2012.

1 Vývoj zadluženosti domácností

V průběhu devadesátých let nedocházelo v oblasti poskytování úvěrů domácnostem k významným výkyvům. V tomto období nedošlo k výraznějším nárůstům zadlužení a v některých letech došlo i k mírnějším poklesům. Hlavní důvody lze spatřovat v rozsáhlých ekonomických a sociálních změnách, nejisté budoucnosti i neochotě bank půjčovat drobným klientům. Ke zlomu v oblasti úvěrů domácností došlo na počátku nového tisíciletí. V uplynulém desetiletí vzrostl objem finančních prostředků vypůjčených domácnostmi několikanásobně. Při hledání příčin tohoto úvěrového zlomu je logické zaměřit se na úrokové sazby, které určují cenu zapůjčených prostředků. Úrokové sazby vykazovaly v devadesátých letech značnou míru volatility. Koncem devadesátých let došlo k jejich ustálení. Současně nastal setrvalý pokles hodnoty úrokových měr. Domácnosti reagovaly na ustálení a pokles úrokových sazeb zvýšenou poptávkou po úvěrech [2, 7]. Finanční instituce této situace využily a zareagovaly zkvalitněním a rozšířením nabídky svých služeb [9]. Kromě vlivu úrokových sazeb prokázala celá řada studií signifikantní vliv HDP, indexu PX50 či investic na poptávku na českém úvěrovém trhu. Oproti tomu nabídka bankovních institucí je funkcí depozit, průmyslové výroby, úrokových sazeb z úvěrů a klasifikovaných úvěrů [11].

Stále se zvyšující zadluženost občanů je důsledkem celé řady faktorů. Jedním z nich je bezpochyby postoj současné generace k dluhům, která úvěry považuje za přirozenou součást života. Další příčinou je i touha obyvatel po vysoké životní úrovni, na kterou si často musí finanční prostředky vypůjčit. V neposlední řadě je to i poměrně snadný přístup k úvěrům a půjčkám.

Tato kapitola je zaměřena především na vývoj objemu úvěrů poskytnutých domácnostem bankovními institucemi, ale také objemu finančních prostředků, které si domácnosti v těchto institucích uložily. Hlavním zdrojem získaných dat byla Česká národní banka a její systém časových řad ARAD.

1.1 Vývoj objemu úvěrů domácností

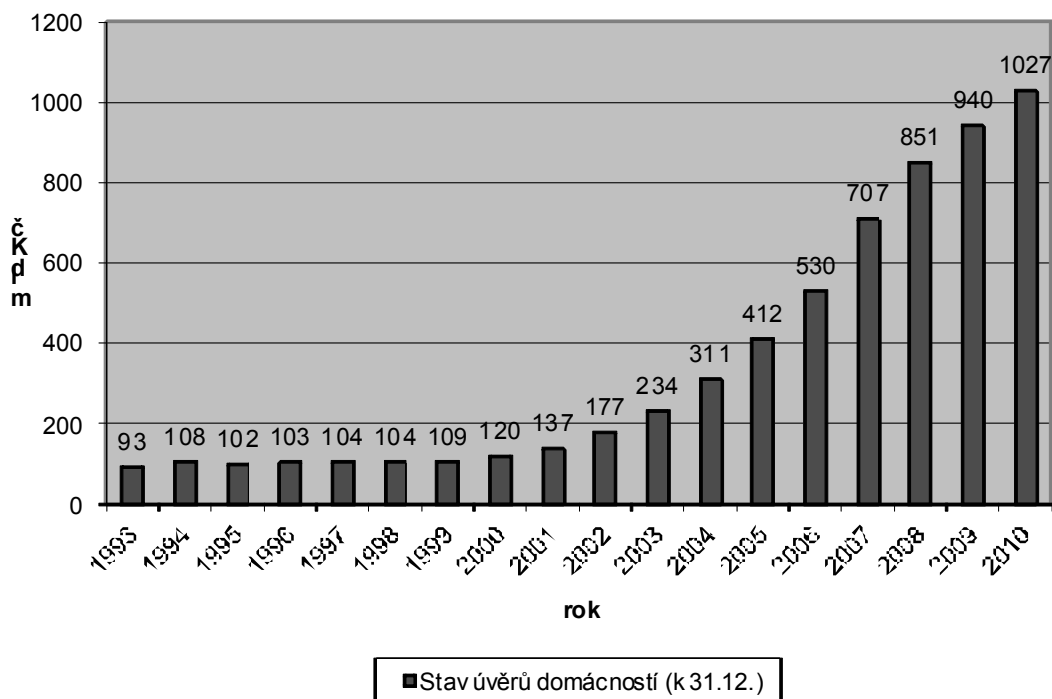
Fáze nepřerušeno růstu zadlužení domácností trvá již od roku 1998, avšak výrazný nárůst lze pozorovat od roku 2000.

Mezi lety 2002 až 2007 se meziroční čisté tempo růstu objemu úvěrů domácnostem pohybovalo okolo hranice 30 %. Od roku 2008 se tempo růstu zmenšovalo a tento trend pokračuje i v současnosti. V roce 2010 překročil dluh domácností u bank dlouho očekávanou magickou hranici jednoho bilionu korun [1, 4].

Mimo tento obnos měly domácnosti od ostatních poskytovatelů aktiv půjčeno podle statistik leasingových společností a ostatních finančních zprostředkovatelů více než 110 miliard korun [3]. Objem úvěrů domácností od roku 1993 až do roku 2010 ukazuje obrázek 1.

Nejcharakterističtějším rysem zadlužování domácností v uplynulé dekádě je jeho rychlost. Zatímco objem úvěrů domácností v roce 2000 činil 120 miliard korun, během deseti let vzrostla jeho hodnota osminásobně, konkrétně na 1 027 miliard Kč na konci roku 2010 [4].

Obr. 1: Vývoj objemu úvěrů čerpaných domácnostmi

Zdroj dat: [4]

1.2 Vývoj úspor domácností

Jedním z hlavních důvodů rostoucího zadlužení domácností je neschopnost domácností vytvářet vlastní úspory. Významným ukazatelem míry zadlužení domácností je porovnání vytvořených úspor a dluhů domácností.

V současné době spoří domácnosti méně, než tomu bylo v předchozích letech. Zatímco v devadesátých letech patřili Češi k nejspornivějším v Evropě, v posledních letech se tempo meziročního růstu objemu vkladů u bankovních subjektů jednoznačně zpomaluje [5, 10]. Hodnoty vkladů domácností u bankovních subjektů v letech 1993-2010 jsou součástí tabulky 1 v kapitole 1.3.

1.3 Predikce vývoje vkladů a úvěrů domácností

Z hodnot objemu úvěrů a vkladů domácností za posledních 18 let získaných u ČNB byl zjištěn rostoucí trend objemu bankovních úvěrů i vkladů domácností [4, 5]. Za pomoci trendové funkce, byl proveden odhad vývoje objemu úvěrů i vkladů domácností v letech 2011 a 2012. Predikce byla provedena s předpokladem hladiny významnosti 5 %. Na základě této predikce provedené v programu MS Excel byly zjištěny hodnoty předpokládaných objemů úvěrů a vkladů domácností, které uvádí Tab. 1. Hodnoty jsou uváděny v milionech korun.

Tab. 1: Vývoj vkladů a úvěrů domácností v letech 1993-2010 včetně predikce pro roky 2011-2012

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Vklady domácností	314048,1	375928,4	454949,0	521173,9	626873,3	693543,6	699225,0
Úvěry domácností	92781,1	107836,9	101789,4	103395,3	104369,6	103602,9	108807,8
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Vklady domácností	743575,5	825793,6	837795,9	884830,0	951042,8	1010935,9	1113202,6
Úvěry domácností	120209,0	136928,9	177365,3	234301,5	310793,8	411758,0	529925,3
	2007	2008	2009	2010	2011*	2012*	
Vklady domácností	1231080,6	1373830,1	1484130,3	1579682,2	1639092,5	1744273,9	
Úvěry domácností	707036,5	850678,3	939520,9	1026918,0	1228590,4	1400797,0	

Pozn.: * odhad vývoje

Zdroj dat: Vlastní zpracování dle [4] a [5]

Přehledné grafické vyjádření vývoje objemu vkladů i objemu úvěrů v letech 1993-2010 včetně predikce pro roky 2011 a 2012 poskytuje obrázek 2. Grafické znázornění je doplněno o křivky trendu, které naznačují předpokládaný vývoj objemu vkladů a úvěrů domácností pro období následujících dvou let. Na základě výpočtu indexu determinace byla jako nejvhodnější trendová funkce zvolena funkce kvadratická. Index determinace uvádí, jakou část variability sledovaných hodnot je možné vysvětlit pomocí daného modelu. Hodnota 0,9826 tedy znamená, že realita vývoje objemu vkladů je popsána z více než 98 %. Index determinace pro vývoj objemu úvěrů dosahuje hodnoty 0,9861 a realita vývoje objemu úvěrů domácností je tak popsána také z více než 98 %. Zvolená trendová funkce se tedy pro vývoj obou sledovaných ukazatelů jeví jako velmi vhodná.

Kvadratická trendová funkce objemu vkladů má rovnici ve tvaru:

$$y = 1\,843,862x^2 + 33\,270,848x + 341\,312,233$$

Pomocí této kvadratické trendové funkce byly stanoveny předpokládané hodnoty objemu vkladů pro roky 2011 a 2012. V roce 2011 je předpokládán nárůst o 3,8 % na celkovou hodnotu 1 639 092,5 milionů korun, které si domácnosti uloží u bankovních subjektů. V roce 2011 by se objem vkladů domácností měl zvýšit na částku 1 744 273,9 milionů, což představuje meziroční nárůst o 6,4 %.

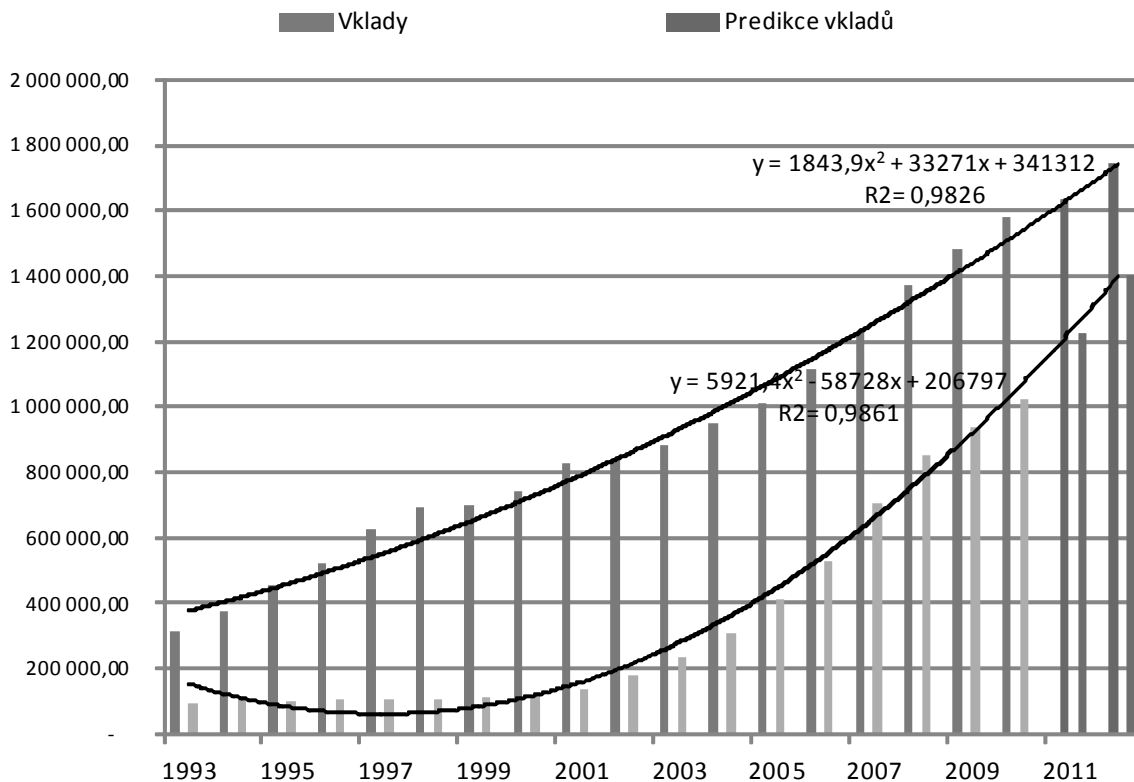
Rovnice kvadratické trendové funkce objemu úvěrů má tvar:

$$y = 5921,4x^2 - 58728x + 206797$$

Pomocí kvadratické trendové křivky byly opět stanoveny hodnoty objemu úvěrů pro roky 2011 a 2012. V roce 2011 by měly dle predikce dosahovat úrovně 1 228 590,4 milionů a o rok později již 1 400 797,0 milionů korun.

Trend vývoje obou veličin je jasně viditelný na obrázku 2. Kvadratické regresní přímky úvěrů i vkladů se v posledních letech přibližují, objem poskytnutých úvěrů tedy začíná objem vkladů nebezpečně dohánět. Predikce budoucích dvou let naznačuje, že současný trend bude pokračovat.

Obr. 2: Vývoj úvěrů a vkladů domácností v letech 1993-2010 včetně predikce pro roky 2011 a 2012

Zdroj dat: Vlastní zpracování dle [3] a [4]

2 Analýza zadluženosti

Pro analýzu zadluženosti byla využita data Českého statistického úřadu ze Statistik rodinných účtů z let 2000 až 2009, které sledují hospodaření domácností a poskytují informace o jejich vydání i struktuře spotřeby. Byla provedena analýza zadluženosti domácností z hlediska jejich příjmů a hlediska věku. Z důvodu úplnosti dat pro následné provedení shlukové analýzy obsahuje třetí kapitola také analýzu vývoje úspor domácností ve sledovaném období let 2000-2009.

2.1 Analýza zadluženosti podle příjmových skupin

V analýze zadluženosti dle příjmových skupin je využito členění domácností dle výše ročního čistého peněžního příjmu na osobu. Pomocí tohoto kritéria byly české domácnosti rozděleny do deseti skupin, tzv. decilů. Skupina „nejnižších 10 %“ tedy představuje skupinu s nejnižším ročním příjmem a skupina „nejvyšších 10 %“ logicky skupinu s nejvyšším ročním příjmem na osobu. Každá skupina má určenou horní hranici ročního čistého peněžitého příjmu, jímž je tato skupina vymezena [6].

Všechny skupiny včetně jejich horních hranic příjmů v jednotlivých letech znázorňuje Tab. 2.

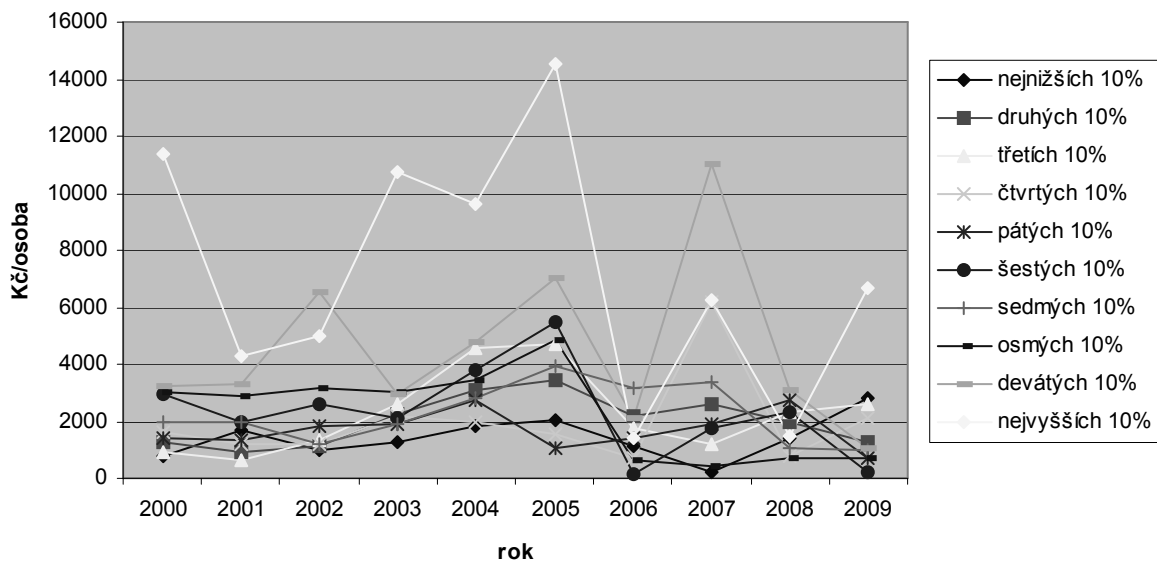
Tab. 2: Vymezení domácností dle příjmových skupin

Rok	nejnižších 10 %	druhých 10 %	třetích 10 %	čtvrtých 10 %	pátých 10 %	šestých 10 %	sedmých 10 %	osmých 10 %	devátých 10 %	nejvyšších 10 %
2000	54 484	63 607	69 160	74 229	79 321	85 999	96 402	112 794	135 148	x
2001	58 707	68 092	74 133	79 649	85 605	93 733	104 502	120 828	146 892	x
2002	60 130	70 297	77 718	83 084	89 494	96 905	107 073	124 105	151 967	x
2003	63 542	74 745	81 463	87 215	93 858	102 032	114 452	130 530	161 403	x
2004	66 235	77 509	84 770	90 598	97 480	105 783	116 849	137 358	168 089	x
2005	68 736	80 454	88 242	95 347	103 188	112 380	127 248	147 591	181 440	x
2006	70 468	85 695	94 497	102 577	110 177	119 743	134 725	159 205	193 512	x
2007	78 071	92 726	101 790	110 765	119 326	130 401	147 639	169 499	206 028	x
2008	85 596	100 065	109 480	118 809	127 571	140 648	158 705	185 950	225 632	x
2009	88 205	105 691	115 099	124 337	132 912	145 952	165 557	194 213	239 508	x

Zdroj dat: [6]

Objem úvěrů poskytnutých jednotlivým decilům znázorňuje obrázek 3. Hodnoty představují zjištěný průměr na osobu z dané skupiny v Kč za rok.

Obr. 3: Vývoj úvěrů v jednotlivých příjmových skupinách

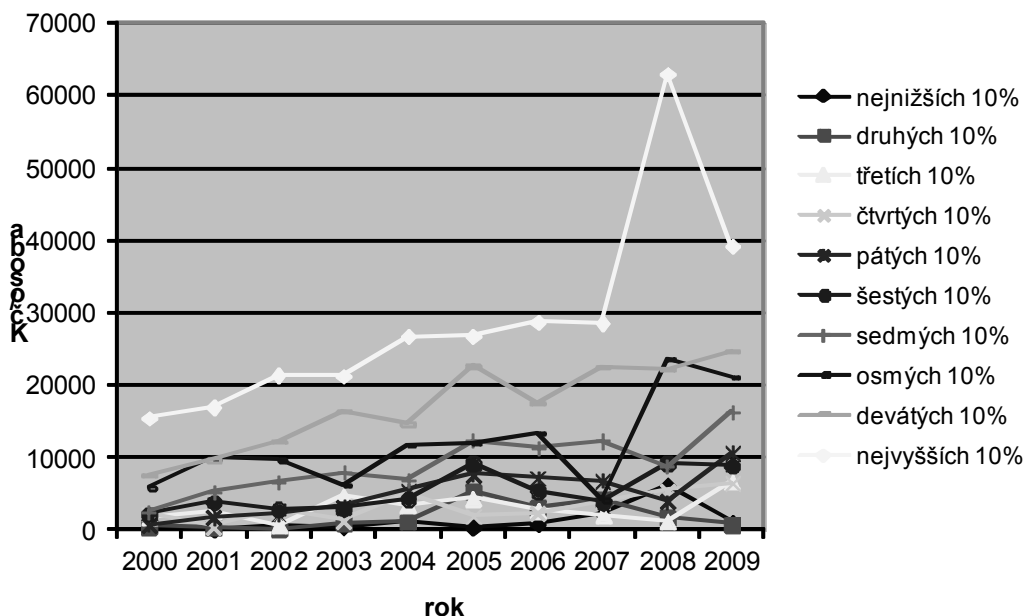
Zdroj dat: Vlastní zpracování dle [6]

Z obrázku 3 je zřejmý vysoký objem úvěrů přijatých skupinou „nejvyšších 10 %“. To je překvapivý závěr, jelikož se jedná o skupinu domácností s nejvyšším příjmem. O prvenství ji pouze v letech 2002, 2007 a 2008 připravila další vysokopříjmová skupina domácností, skupina „devátých 10 %“.

Hlavním důvodem značného zadlužování vysokopříjmových skupin může být jejich vysoká životní úroveň, kterou je občas potřeba vylepšit půjčkou. Současně se zpravidla jedná o jedince s vysokou bonitou, kteří platí své závazky řádně a včas. Pro banky představují tito lidé velmi žádoucí klienty, tudíž jim ochotně půjčují.

Naopak nízkopříjmové skupiny se ve sledovaném období zadlužovaly méně. Například skupina „nejnižších 10 %“ si celkem pětkrát ve sledovaném období vypůjčila nejméně v porovnání s ostatními skupinami. Příčinu lze opět hledat v nízké životní úrovni i malé bonitě pro bankovní instituce.

Obr. 4: Vývoj úspor v jednotlivých příjmových skupinách

Zdroj dat: Vlastní zpracování dle [6]

Obrázek 4 zobrazuje vývoj objemu úspor ve všech sledovaných příjmových skupinách za posledních deset let. Je zřejmé, že každoročně nejvíce uspoří vysokopříjmové skupiny obyvatel. První příčka ve sledovaných letech patřila skupině „nejvyšších 10%“. Ačkoliv se vysokopříjmové skupiny v těchto letech významně zadlužovaly, byly schopné naspořit nemalé množství finančních prostředků.

2.1.1 Shluková analýza

Shluková analýza obecně slouží k třídění jednotek do skupin (shluků) tak, aby si jednotky ležící ve stejné skupině byly podobnější než objekty ze skupin ostatních. Využitím shlukové analýzy bylo zjišťováno, zda pomocí této metody na základě nám známých veličin dojde k seskupení skupin s podobnou výší průměrného ročního příjmu. Dojde tedy ke zjištění, zda závisí výše příjmu na čerpání úvěrů či schopnosti spořit, případně výše ročního průměrného příjmu objem čerpaných úvěrů a objem úspor nijak neovlivňuje.

Pro potřeby analýzy byly vypočítány mediány průměrných ročních příjmů, úvěrů i úspor již zmíněných deseti příjmových skupin. Hodnoty těchto veličin obsahuje Tab. 3.

Tab. 3: Data shlukové analýzy

Příjmová skupina	\tilde{x} příjem	\tilde{x} úvěry	\tilde{x} úspory
Nejnižších 10 %	67485,5	1326,0	718,0
Druhých 10 %	78981,5	2074,5	1038,5
Třetích 10 %	86506,0	2029,0	2647,5
Čtvrtých 10 %	92972,5	1608,5	2584,0
Pátých 10 %	100334,0	1612,5	4687,5
Šestých 10 %	109081,5	2210,0	4068,5
Sedmých 10 %	122048,5	1987,5	8311,0
Osmých 10 %	142474,5	2944,5	10858,5
Devátých 10 %	174764,5	3259,0	16946,5
Nejvyšších 10 %	x	6442,0	26765,0

Zdroj dat: Vlastní zpracování dle [6]

Pro následující statistické výpočty i grafické znázornění byla použita trial verze statistického programu Statistica 9.

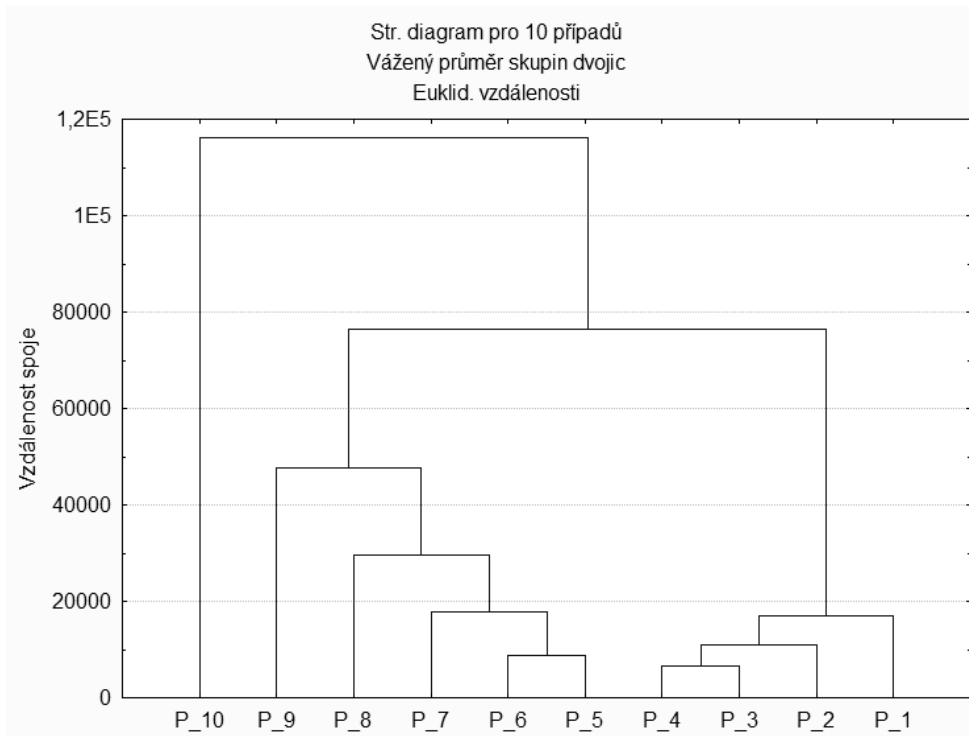
Prvním krokem výpočtu vzdáleností mezi jednotlivými objekty, v našem případě příjmovými skupinami, je výpočet Eukleidovské vzdálenosti podle vzorce:

$$d(X_i, X_j) = \sqrt{\sum_{k=1}^p (x_{ik} - x_{jk})^2} \quad [8]$$

V našem případě představuje X_{ik} hodnotu k-tého ukazatele v i-té příjmové skupině a X_{jk} představuje hodnotu k-tého ukazatele v j-té příjmové skupině.

Prvním krokem shlukové analýzy je vypočítat matici vzdáleností $D = \{d_{ij}\}$, která je symetrická a vyjadřuje vzdálenost $d(X_i, X_j)$ mezi jednotlivými dvojicemi. Zjištěné hodnoty vzdáleností jsou tím větší, čím větší jsou rozdíly mezi hodnotami porovnávaných ukazatelů, tedy čím méně jsou si dané příjmové skupiny podobné. Dalším krokem shlukové analýzy je volba pravidla, podle kterého bude program shluky vytvářet. Z několika metod shlukování byla zvolena metoda Úplného spojení skupin. Postup tvorby shluků včetně konkrétních vzdáleností mezi prvky znázorňuje dendrogram v obrázku 5. Dendrogram představuje graficky přehledně zpracovaný výstup shlukové analýzy, který poskytuje informace o průběhu shlukování analyzovaných skupin. Na ose x jsou uvedena pořadová čísla příjmových skupin a na ose y vzdálenosti mezi dvěma shlukovanými objekty. Jednotlivé shluky charakterizují příjmové skupiny s maximální podobností ve stanovených faktorech, tedy objemu úvěrů a úspor.

Obr. 5: Dendrogram shlukové analýzy

Zdroj dat: [9]

Postupným shlukováním vzniklo devět shluků. Můžeme říci, že vznikly dva nosné shluky, které na sebe postupně vázaly další příjmové skupiny i celé shluky. Nejmenší vzdálenost byla zjištěna mezi objekty P_3 a P_4, třetí a čtvrtá příjmová skupina tedy vytvořily první shluk a dá se říci, že se tyto skupiny ve sledovaných ukazatelích nejvíce podobají. Program Statistica 9 takto pokračoval ve shlukování jednotlivých příjmových skupin na základě podobnosti mediánů příjmů, úvěrů a úspor. Na první pohled je z dendrogramu zřejmé, že skupiny s nižšími příjmy se seskupovaly s dalšími nízkopříjmovými skupinami. U skupin s vyššími příjmy byla situace obdobná. Jako poslední krok shlukové analýzy došlo ke shluknutí příjmové skupiny 10, tedy skupiny s nejvyššími příjmy, k ostatním skupinám. Z grafu je na první pohled viditelná velká vzdálenost této skupiny od ostatních, což napovídá o značné odlišnosti nejvyšší příjmové skupiny od ostatních příjmových skupin.

Ačkoliv shluková analýza spojila všechny příjmové skupiny do výsledného jednoho shluku, mezi některými skupinami existuje značná vzdálenost. Shlukovány byly skutečně příjmové skupiny s podobnými průměrnými ročními příjmy. Výše ročního příjmu domácnosti tedy ovlivňuje objem jejich úvěrů či vkladů.

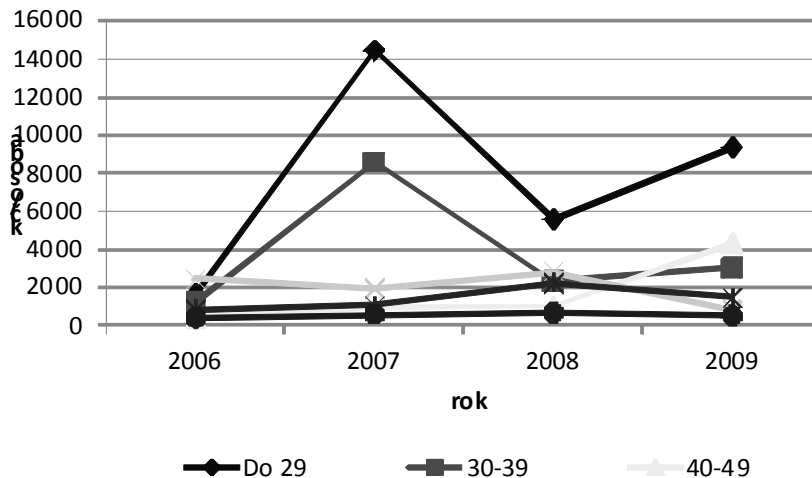
2.2 Analýza zadluženosti podle příjmových skupin

Statistika rodinných účtů dělí obyvatelstvo podle věku celkem do šesti skupin. Mladí lidé do 29 let patří do první skupiny, druhou věkovou skupinou jsou osoby ve věku 30-39 let, třetí skupinu tvoří osoby ve věku 40-49 let, pátá skupina obsahuje lidi mezi 50-59 lety, předposlední skupina zahrnuje osoby ve věku 60-69 let a do poslední

skupiny patří lidé starší sedmdesáti let [6]. Toto dělení je používáno až od roku 2006, proto jsou k dispozici pouze data za poslední čtyři roky.

Na obrázku 6 je zobrazen objem úvěrů jednotlivých věkových kategorií za období let 2006-2009. Osa x znázorňuje sledované roky a na ose y jsou vyneseny hodnoty objemu úvěrů připadajících na osobu vyjádřené v korunách.

Obr. 6: Vývoj objemu úvěrů jednotlivých věkových skupin

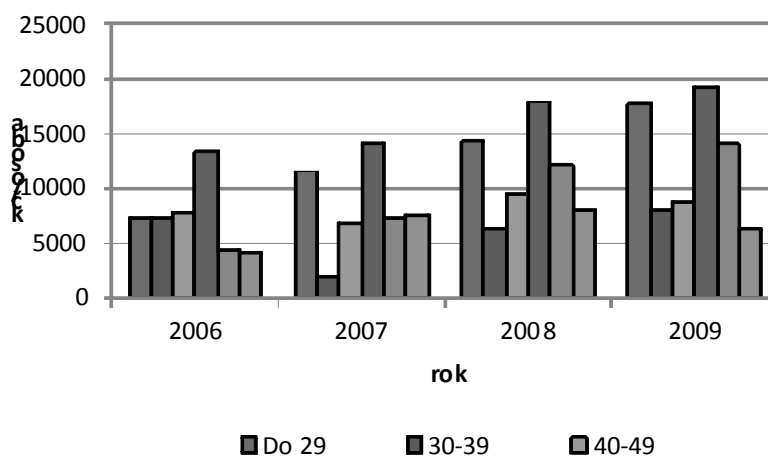

Zdroj dat: Vlastní zpracování dle [6]

Z grafu vyplývá, že nejvýrazněji využívá úvěrů skupina nejmladších osob, tedy lidí do 29 let. Závěr to není nijak překvapivý, tito lidé za svůj krátký život ještě nestihli naspořit finanční prostředky a na bydlení, vybavení bytu nábytkem či elektronikou si zkrátka musí půjčit. Naopak nejméně si každoročně vypůjčila skupina osob nejstarších, tedy lidí nad 70 let.

Schopnost spořit většina lidí očekává spíše od starších ročníků. U mladých lidí naopak většinu nepřekvapí velký objem úvěrů. Zda je tomu ale skutečně tak můžeme zjistit z obrázku 7, který znázorňuje, kolik průměrně osoba dané věkové skupiny v konkrétním roce uspořila finančních prostředků.

Obr. 7: Vývoj objemu úspor jednotlivých věkových skupin

Zdroj dat: Vlastní zpracování dle [6]

Jednoznačně nejspornější byla ve sledovaném období skupina čtvrtá. Lidé ve věku 50-59 let naspořili v každém ze sledovaných let nejvíce prostředků. Za jeden z hlavních důvodů lze jistě považovat věk přibližující se důchodu, lidé si tak vytváří finanční rezervu pro stáří. Stejně tak u kategorie lidí ve věku 60-69 let objem uspořených prostředků významně narůstá.

Zarážející je objem úspor u skupiny nejmladších obyvatel, která každoročně uspoří značnou částku. Po zjištění, že se jedná o skupinu nejvíce čerpající úvěry, je to překvapivé zjištění. Mladí lidé zřejmě neopomínají nutnost vlastnit nějaké úspory pro případ nečekaných vydání a pro vytvoření rezerv si vždy finanční prostředky najdou.

Závěr

Příspěvek si kladl za cíl analyzovat současný stav zadluženosti domácností a její vývoj zejména v uplynulé dekádě. Oblast zadluženosti domácností byla analyzována nejen v obecné rovině, ale tato problematika byla rozebrána detailně i z hlediska příjmu a věku.

Objem bankovních vkladů i bankovních úvěrů ve sledovaném období pravidelně narůstal. Objem vypůjčených finančních prostředků však narůstal v posledních letech podstatně rychleji než je tomu u objemu finančních prostředků uložených. Největší převis uspořených finančních prostředků nad finančními prostředky zapůjčenými byl zaznamenán na konci devadesátých let. S nástupem nového tisíciletí však přišlo období výrazného zadlužování a meziroční tempo růstu objemu úvěrů dosahovalo v letech 2002-2007 až 30 %. Z vývoje úvěrů a vkladů včetně predikce provedené pro roky 2011 a 2012 vyplývá, že objem poskytnutých úvěrů objem vkladů nebezpečně dohání a tento trend bude pokračovat i v těchto dvou letech.

Značná část objemu úvěrů byla ve sledovaném období překvapivě poskytnuta skupině s nejvyššími ročními průměrnými příjmy. Tato skupina však současně ve sledovaném období neopomíjela uspořit každoročně vysoké částky. Touto kombinací vysokých objemů přijatých úvěrů a vysokých úspor se od ostatních příjmových skupin odlišuje. Odlišnost skupiny s nejvyššími příjmy od ostatních skupin potvrdila provedená shluková analýza. Ta současně potvrdila závislost objemu čerpaných úvěrů a výše vkladů na průměrném ročním příjmu domácností.

Z hlediska věku využívala úvěrů ve sledovaném období nejčastěji skupina nejmladších osob, tedy lidí do 29 let. Naopak nejméně si ve sledovaném období vypůjčila skupina osob nejstarších, tedy lidí nad 70 let. Z analýzy úspor věkových skupin vyplývá, že nejspornější byla ve sledovaném období skupina lidí ve věku 50-59 let. Za jeden z hlavních důvodů lze jistě považovat věk blízký se důchodu, lidé si tak vytváří finanční rezervu pro stáří.

Reference

- [1] BARTOŠOVÁ, J. NOVÁK, M. Analýza ekonomického chování sektoru domácností v České republice z hlediska zadluženosti. Konference Mezinárodní statisticko ekonomické dny na VŠE v Praze. ISBN 978-80-86715-66-9. Dostupné z: <http://mi.fm.vse.cz/soubory/bartosova/db/Bartosova_Novak_MSED2.pdf>.

- [2] ČERNOHORSKÝ, J., SERDAREVIĆ, G., TEPLÝ, P. Theoretical background for competitive merger analysis. *In Scientific Papers of the University of Pardubice, Series D.* 2010, roč. 16 (1/2010), s. 50-58. ISSN 1211-555X
- [3] ČESKÁ LEASINGOVÁ A FINANČNÍ ASOCIACE. *Zprávy o stavu a vývoji nebankovního leasingového, úvěrového a factoringového trhu v ČR.* 2011 [cit. 2011-09-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.clfa.cz/index.php?textID=64>>.
- [4] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Klientské úvěry podle sektorového hlediska.* 2011 [cit. 2011-09-11]. Dostupné z WWW:
http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.VYSTUP?p_period=12&p_sort=2&p_des=50&p_sestuid=7319&p_uka=6&p_strid=ABBAA&p_od=199301&p_do=201012&p_lang=CS&p_format=0&p_decsep=%2C
- [5] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Vklady klientů dle sektorového hlediska.* 2011 [cit. 2011-09-11]. Dostupné z WWW:
http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.VYSTUP?p_period=12&p_sort=2&p_des=50&p_sestuid=7326&p_uka=6&p_strid=ABCAA&p_od=199312&p_do=201012&p_lang=CS&p_format=0&p_decsep=%2C
- [6] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Vydání a spotřeba domácností statistiky rodinných účtů.* 2011 [cit. 2011-09-04]. Dostupné z WWW:
http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/publ/3001-09-za_rok_2008_domacnosti_podle_postaveni_a_veku_osoby_v_cele,_podle_velikosti_obce,_prijmova_pasma
- [7] HRONOVÁ, S., HINDLS R. Ekonomické chování sektoru domácností ČR: spotřeba a zadluženost. *Statistika.* 2008 (3), s. 189-204. Dostupné z WWW: <<http://panda.hyperlink.cz/cestapdf/pdf08c3/hronova.pdf>>
- [8] KUBANOVÁ, J. *Statistické metody pro ekonomickou a technickou praxi.* Bratislava: Statis, 2004. 249 s. ISBN 80-85659-37-9.
- [9] LINHARTOVÁ V., *Analýza zadluženosti českých domácností.* Diplomová práce. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2010. 106 s.
- [10] MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Zpráva o vývoji finančního trhu v roce 2009.* 2009 [cit. 2011-09-03] Dostupné z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Zprava_o_vyvoji_FT_v_roce_2009_pdf.pdf>.
- [11] STAVÁREK, D., VODOVÁ, P. Aplikace nerovnovážného modelu na trh úvěrů v České republice. *In Ekonomie a management.* 2010, roč. 4, s. 96-109. ISSN 1212-3609

Kontaktní adresa

Ing. Liběna Černohorská, Ph.D.

Univerzita Pardubice, Fakulta ekonomicko-správní, Ústav ekonomie

Studentská 95, 53210 Pardubice

Email: libena.cernohorska@upce.cz

Tel.: +420 466 036 452

Ing. et Ing. Veronika Linhartová

Univerzita Pardubice, Fakulta ekonomicko-správní, Ústav ekonomie

Studentská 95, 53210 Pardubice

Email: veronika.linhartova@upce.cz

Tel.: +420 466 036 665

Received: 29. 09. 2011

Reviewed: 12. 10. 2011

Approved for publication: 16. 01. 2012